

УДК 657.244.12

Т.В.СЕМКО, канд. екон. наук, С.В.ДИДЕНКО, О.П.ЗУБАХА

Полтавський державний технічний університет ім.Юрія Кондратюка

ЗАСТОСУВАННЯ ВЕКСЕЛІВ У РОЗРАХУНКАХ З ПЕНСІЙНИМ ФОНДОМ УКРАЇНИ

Процес реформування економіки України супроводжується зменшенням в обороті готівки. Показано, що цінним папером, який дозволяє розв'язати певні господарсько-фінансові проблеми нашого суспільства, є вексель.

Згідно із законом України "Про цінні папери і фондову біржу" від 18.06.91р. №1201-ХІІ "вексель – це цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання терміну певну суму грошей власникові векселя (векселетримачу)". Перевагою векселя є сприяння розв'язанню проблеми нестачі оборотних коштів, а підтвердженням його універсальності – розширення сфер використання. На сьогодні векселями можна розраховуватися навіть з Пенсійним фондом. Розглянемо більш докладно цю дещо нову сферу вексельного обігу.

Нормативно-правовою базою використання векселів у розрахунках з Пенсійним фондом є "Порядок погашення заборгованості підприємств, установ, організацій зі зборів на обов'язкове державне пенсійне страхування шляхом оформлення її векселями та внесення авансових платежів", затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.08.98р. №1251 (далі – Порядок). Процедура оформлення векселями заборгованості підприємств перед Пенсійним фондом України затверджена Інструкцією Пенсійного фонду України 01.12.98р. №154 від (далі – Інструкція). Отже, векселями можна оформити заборгованість платників чи авансові платежі.

Ця нова сфера застосування векселя вимагає відповідних суб'єктів вексельного обігу, що пояснюється "товарним" характером розрахунку. Крім підприємства-боржника (юридичної особи, що має заборгованість зі зборів на обов'язкове державне пенсійне страхування) та органу Пенсійного фонду, в якому боржник (платник) знаходиться на обліку, з'являється установа банку, яка за дорученням органу Пенсійного фонду виконує операції, пов'язані зі сплатою векселя (уповноважений банк), та спеціалізоване державне підприємство Пен-

сійного фонду України, що виконує операції з векселями (уповноважене підприємство).

У чому ж полягають переваги застосування векселів Пенсійного фонду для вказаних учасників? По-перше, підприємство-боржник при відсутності вільних грошових коштів отримує право розрахуватися з Пенсійним фондом зі збору на обов'язкове державне пенсійне страхування шляхом погашення векселя товарною продукцією або послугами в рахунок оплати. По-друге, орган Пенсійного фонду отримує заборговані підприємством кошти для виконання своїх перш за все соціальних функцій. По-третє, товарна форма розрахунку передбачає появу деякої фірми-покупця, що одержує продукцію конкретного боржника і сплачує за неї гроші. При цьому фактичні виплати за товар менші, ніж відпускна ціна за рахунок дисконту, а заборгованість з підприємства-боржника списується на всю суму номіналу векселя.

Нова редакція Порядку збільшила розмір гранично допустимого дисконту. Так, для заборгованості, що прострочена більше одного місяця, максимальний розмір дисконту тепер складає 50%, а для заборгованості, що прострочена більше року, – 60%.

Векселями можна оформити заборгованість, по відношенню до якої:

- боржником або органом Пенсійного фонду подано банку, що обслуговує підприємство-боржника, платіжне доручення про перерахування відповідних сум, але ці доручення не виконуються у зв'язку з відсутністю грошей на рахунку підприємства-боржника;
- органами Пенсійного фонду вжиті заходи щодо виявлення дебіторів підприємства-боржника і стягнення з них заборгованості у встановленому порядку, але дебіторів не виявлено або заборгованість не стягнута у зв'язку з відсутністю грошей на рахунку;
- органом Пенсійного фонду подано претензію боржникові, якому в повному обсязі нарахована пеня щодо суми збору.

Векселями може бути оформлена як вся сума боргу, так і її частина, причому списання заборгованості відбувається у момент надходження коштів за придбаний вексель на відповідний рахунок Пенсійного фонду.

Оформлення заборгованості може здійснюватися простими авальованими чи переказними векселями. Здійснення розрахунків переказними векселями можливе лише за наявності згоди уповноваженого банку (уповноваженого підприємства) на отримання від органу Пенсійного фонду за індосаментом переказного векселя на визначену органом Пенсійного фонду та уповноваженим банком (уповноваженим

підприємством) суму заборгованості при попередньо встановлених умовах оплати векселя (строк оплати, розмір дисконту).

Процедура оформлення заборгованості за таких умов складається з наступних операцій. Порядок передбачає попереднє подання заявки уповноваженим банком (уповноваженим підприємством) на розгляд Пенсійного фонду, який складає акт звірки заборгованості підприємства (1) (згідно з поданою нижче схемою). Сума дисконту по векселю затверджується експертною радою Пенсійного фонду або визначається на відкритих торгах на біржі. Після цього укладається договір інкасації (2) чи договір про закуп переказного векселя (3). На підставі угоди між Пенсійним фондом та уповноваженим підприємством переказні векселі можуть бути передані останньому для подальшої реалізації на відкритих торгах за ціною, не нижчою номіналу з урахуванням дисконту (уповноважене підприємство повинне перерахувати отриманий платіж органу Пенсійного фонду протягом 3 робочих днів).

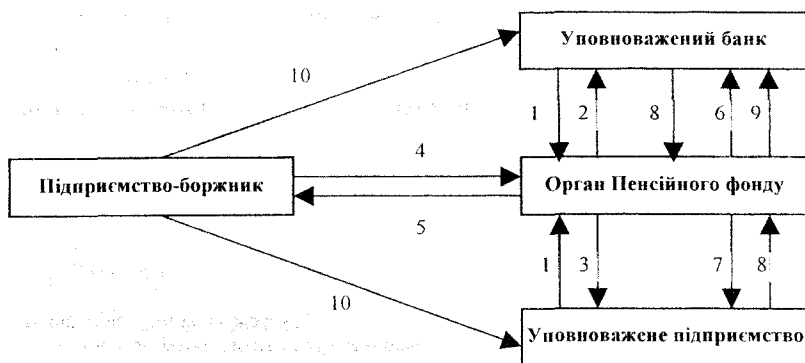


Схема оформлення заборгованості переказним векселем

Згідно зі схемою орган Пенсійного фонду протягом 3 робочих днів від дня укладання договору (2) виписує і направляє боржникові переказний вексель (4), який боржник акцептує і повертає протягом 3 робочих днів від дня отримання (5). Індосамент про передачу векселя уповноваженому банку на "інкасо" (6) або індосамент про неможливість подальшого звертання на органи Пенсійного фонду (7) (у випадку передачі уповноваженому підприємству) здійснюється органом Пенсійного фонду протягом 3 робочих днів. Далі відбувається передача векселя уповноваженому банку (уповноваженому підприємству) зі складанням відповідного акту в двох примірниках.

У відповідності з діючим Порядком протягом 3 робочих днів від дня закінчення строку оплати векселів уповноважений банк (уповноважене підприємство) перераховує органу Пенсійного фонду передбачену договором суму платежу (8). При цьому вони несуть відповідальність за несплату переказних векселів на підставі договору інкасації (договору про викуп) власними коштами. За уповноваженим банком залишається право на підставі договору про облік переказних векселів (9) оплати їх достроково. Останнім етапом є погашення векселя боржником при настанні терміну або раніше шляхом постачання продукції чи надання послуг.

Отже, найбільш перспективним варіантом оформлення заборгованості є використання переказного векселя. Визначним тут є те, що ініціатором оформлення заборгованості виступає орган Пенсійного фонду і обов'язковою є наявність згоди уповноваженого банку (уповноваженого підприємства) на оформлення такої заборгованості. Ключовою фігурою у процесі обігу векселів Пенсійного фонду є покупець, зацікавлений у придбанні векселя конкретного підприємства-боржника.

Таким чином, можна відзначити, що подальше впровадження ринкових відносин у нашій країні, з одного боку, спричинило неможливість деяких суб'єктів господарювання своєчасно здійснювати розрахунки, а з другого, – дозволило розширити номенклатуру та сфери застосування різних фінансових інструментів, серед яких важливе місце займає вексель.

1 Закон України "Про цінні папери і фондову біржу" №1201-XII від 18.06.91р. (зі змінами).

2. Порядок погашення задолженности предприятий, учреждений и организаций по сбору на обязательное государственное пенсионное страхование путем оформления ее векселями и внесения авансовых платежей по сбору на обязательное государственное пенсионное страхование путем вексельных расчетов, утвержден постановлением Кабинета Министров Украины от 11.08.98г. №1251.

3. Іванов С., Коваль О. Пенсійні векселі: практика застосування // Все про бухгалтерський облік. – 1999. – №36. – С.17-19.

Отримано 15.06.2000

УДК 65.9(2)93

Н.М.ЖУРБА

Харківська державна академія міського господарства

ФОРМУВАННЯ НОВОЇ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Обґрунтовується сутність та особливості формування елементів амортизаційної політики в умовах трансформації економіки України.